

דף קיג.

עין משפט א.

יו"ד סימן רנה פנייה א

עין לעיל דף קיב. עין משפט ב

דף קיג:

עין משפט א.

ח"מ סימן כח פנייה א

א. כל מי שיודע עדות לחבירו ויש תועלת בעדותו ^ל חייב להעידו אם יתבענו ^מ ואפי' הוא לבדו. ואם ^נ כבש עדותו חייב מדיני ^ס שמים.

^ל. מברייטא קמא נ"ו ע"א, ונלמד מהכתוב "אם לא יגיד ונשא עונו" ומהפסוק "ושמעה קול אלה" ללמד שחייב קרבן שבועה, וכתב בסמ"ע ס"ק ד' שעד שקיבל עליו בסוד שלא לגלות, אותו בעל דין שאמר לו שלא לגלות יתיר לו, והוא ממהרי"ו. העד אינו חייב להעיד אלא בתביעת בעל הדין, שנאמר "אם לוא יגיד" בתוספת "ואו" אחר הלמ"ד לומר לך שאינו חייב כי אם על פי תביעת בעל הדין, שבועות ל"ה ע"א. ובי"ד כופה על הגדת עדות ככל מצוות עשה שכופין על קיומם, וכ"כ בברכי יוסף ס"ק ו' בשם בעל התורת חסד בתשובה, ויש שכתבו שאין כופין על העדות כי זו מצוות עשה שמתן שכרה בצידה מצד מצוות גמילות חסד. אך העירו על זה שישנו גם לאו דאם לא יגיד, ולא דלא תעמוד על דם רעיך וע"ז כופין לכו"ע. ולפ"ז יש הבדל דאם ביה"ד מזמין את העד הראשון שהוא לא קרוב ולא פסול ולא נוגע כיון שכל חיובו מדרבנן כי הוא רק עד אחד, ואין עדיין עשה ולא עליו אין ביה"ד יכול להזמין בהתראה או ע"י כפייה, ורק אם חסר לביה"ד עד שני שאז חיובו מן התורה להעיד ויש בו לאוין יכול ביה"ד להזמין בכל דרכי הכפייה.

^מ. ואפי' שיודע שיש לו עוד עד אחר אינו רשאי להמתין עד שיבא העד השני אלא מעיד מיד, דעד אחד מביא בממון לשבועה מן התורה, ואולי ישלם ולא ישבע ונמצא מרווח בעדותו, וא"כ גם היום שנהגו לא להשביע חייב לבוא גם אם הוא לבדו.

^נ. וכן הדין שניים שכבשו עדותם חייבים מדיני שמים, ואם אחרי שכבשו עדותם ואמרו בבי"ד אין אנו יודעים לך עדות וחזרו ואמרו יודעים לך אנו עדות אינם נאמנים כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ואינם נאמנים אפי' לחייב עצמן מדינא דגרמי ולהוציא מהם ממון ע"פ בי"ד אלא כל חיובם בידי שמים, סמ"ע ס"ק י"א.

^ס. וכתב הש"ך בשם המהרש"ל דאם תפס מוצאים ממנו דכאן כל חיובו רק מדין גרמא ובקים ליה בדרכה מיניה מועיל תפיסה, והקצות בס"ק א' הביא מהריב"ש דמוצאין

הגה: ב. עד אחד לא יעיד ^ע אחר שנעשה כבר האיסור דאינו אלא כמוציא שם רע, אבל לאפרושי מאיסורא מותר, או בדבר שבממון שמביא לידי שבועה.

הגה: ג. אם אדם לא יודע עדות ^פ אסור לו לבוא ולעמוד מבלי להעיד, שגורם בעמידתו ^צ לפסוק ע"פ שניים כי בעל חובו יסבור שיש לו שנים.

עין משפט ב. חו"מ סימן ערב סעיף י יא

י. פגע בשנים אחד רובין תחת משאו ואחד כבר פרק מעליו המשא ולא מצא מי שיטעון עמו, מצוה לפרוק תחילה משום צער בעלי חיים ^ק.

במה דברים אמורים כששניהם אוהבים או שונאים שלו אבל היה אחד מהם אוהב והשני שונא מצוה לטעון עם השונא תחילה כדי לכוף את יצרו הרע.

הגה: ודוקא בשונא בעלמא שלא עשה איסור, אבל בעשה איסור ^ר ושונא אותו

מידו כל היכא דמחויב לצאת י"ש, אולם לרש"י במציעא צ"א ס"ל דאי תפס לא מוצאין ממנו.

ומהרש"ל בפרק הכונס סי' ו' כתב דגם לרש"י לא מהני תפיסה אלא היכא דלא עבדינן החומרא כגון בזה"ז או בשוגג או בלי התראה דאז יש חיוב מדינא, לאפוקי גרמא בנוזקין דאין בו חיוב מן הדין, אבל היכא שעבדינן החומרא ודאי מפקינן מיניה גם אם תפס. ועיין עוד בנתיבות בביאורים ס"ק ב'.

ובספר פעמוני זהב כתב בשם ספר מאמר קדישין דמותר לקרותו רשע כל זמן שלא יצא י"ש ועוד כתב שיכולין להכריז עליו שהוא חייב לצאת י"ש. ולפ"ז שמותר לקרותו רשע ג"כ יהיה פסול לעדות מדרבנן.

ע. הגהות מיימוני פ"ה מהלכות עדות.

פ. ואפי' שאמר לו אדם שיודע בו שאינו משקר.

צ. ובגמ' נאמרו שני הטעמים והביאם הב"י ד"ה ואפי', ע"ש, וצ"ע על הסמ"ע דפי' מטעם שמא ישווה עמו הנתבע שלא כדין.

ק. מבריתא שם ל"ב ע"ב הדין והטעם.

ר. היינו בראה בו דבר ערוה ביחידות שמצוה לשנאותו, כך הוא בני"ש שם בסוגיא.

משום שעבר עבירה אין צריך לטעון עמו^ש כדי לכופף יצרו שהרי יפה עושה ששונא אותו.

יא. השונא שמדברת בו התורה בישראל הוא^ת, והגם שהפסוק אומר "לא תשנא את אחיך בלבבך" אמרו חז"ל בראהו לבדו שעבר עבירה והתירה בו ולא חזר, הרי זה מצוה לשנאותו עד שיעשה תשובה. והתורה הקפידה על נפשות ישראל בין רשעים בין צדיקים מאחר שהם נלויים אל ה' ומאמינים בעיקר הדת שנאמר אמור אליהם חי אני נאום ה' אלהים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכו הרעה וחיה. וע"כ מצוה לטעון^א ולפרוק עמו.

חז"מ סימן ערב סעיף יא

עין משפט ג.ד.

עיין לעיל עין משפט אות ב.

ש. פירוש להקדימו, אלא יפרוק תחילה משום צער בע"ח, וכ"כ הסמ"ע בס"ק י"ח. וזה שלא כדעת הרמב"ם בפ"ג מרוצח הלכה י"ד שאפי' בזה כתב שמצוה להקדימו לשונא זה. וכך דעת מר"ן השו"ע. והב"ח פסק דאף בשונא שעשה איסור צריך להקדימו, כרמב"ם ומר"ן השו"ע. ש"ך ס"ק ב'.

ת. מברייטא ב"מ ל"ב ע"ב, ובפסחים קי"ג ע"ב והקשה בכסף משנה שם אי אמרת צער בע"ח דאורייתא מה לי שונא גוי או ישראל ותיירץ דנפ"מ דבגוי מחוייב משום צער בע"ח מ"מ בשכר, לא כן בישראל דבחנם וכמו שכתבו התוס' בב"מ שם ד"ה מה. והב"ח כתב דמה שקימ"ל צער בע"ח דאורייתא אפי' בשל גוי דוקא כשאין הגוי שם אבל כשהוא שם אינו מחוייב, וכנראה עד שיתן לו שכר. ש"ך ס"ק ג'.

א. והקשה בכ"מ ד"כ כי תראה חמור שונאך מדבר בפריקה כמו שכתוב "רובץ תחת משאו" אבל בטעינה לא כתוב שונא ומהיכן א"כ שזו מצוה לטעון גם לשונא. ותיירץ, מכיון שהפסוק הוזהר שונא לאוהב בפריקה ה"ה בטעינה.

עין משפט ה.

יו"ד סימן רסה פעיף יב

יב. יד. נוהגים לעשות סעודה ב ביום המילה.

הגה: נהגו לקחת מנין לסעודת מילה, ונקראת סעודת מצוה.

הגה: כל מי שאינו אוכל בסעודת מילה הוי כמנודה לשמים^ג, ודוקא שישנם אנשים הגונים שם, אבל באינם הגונים א"צ לאכול שם.

הגה: נהגו לעשות סעודה ומשתה כליל שבת ד אחר שנולד זכר, ונכנסים אל התינוק לטעום שם והוא ג"כ סעודת מצוה.

עין משפט ו.

יו"ד סימן קעט פעיף א

א. אין שואלין בחוזים ובכוכבים, ולא בגורלות^ה.

הגה: שנאמר תמים תהיה עם ה' אלוקיך.

הגה: וכ"ש שאסור לשאול בקוסמים ו במנחשים ובמכשפים.

ב. וכן אמר דוד ע"ה "אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח", והיינו דם מילה שהוא לשמונה ימים, וכ"כ רש"י ותוס' בדף ק"ל בשבת, כל מצוה שישראל קיבלו בשמחה עושים אותה בשמחה.

ג. מתוס' בפ' ערבי פסחים קי"ד ע"א ד"ה ואין.

ד. בדרישה הביא מתשובת מוהר"ר מנחם שמבקרים התינוק משום שהוא אבל על תורתו ששכח, כדאיתא בפ' המפלת.

ה. מספרי, ובפסחים קי"ג ע"ב, ועיין ברש"י שם. ובשבת דף קנ"ו ע"ב בתוס' ד"ה כלדאי.

ו. כתב הש"ך בס"ק א' בשם מהרש"ל דאסור לחולה לשאול בקוסמים ובמכשפים כשאין סכנת נפשות. ואם בא לו החולי ע"י כישוף או רוח רעה מותר, והב"י כתב בשם הזוהר דאיסור גדול הוא לדרוש במכשפים אפי' לחולה עכ"ל. ועיין בפ"ת בשם תשובת משכנות יעקב.

וכתב הברכי יוסף מה שעושין ע"י עישון או קטורת אין דרך להתיר כלל והעושה כן חייב מיתה, והנשאל בזה חייב באזהרה, ואפי' שלא ע"י הקטורת או השבעת שמות הקודש, וירא שמים ירחק מזה, ע"ש.